

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

संस्कृत पारंगत (एम्.ए.) बहिःस्थ

परीक्षा: जून - २०२२

सत्र १ ले

विषय: सांख्यकारिका आणि योगसूत्रे (EB 3102/19E3101)

दिनांक: २१/०६/२०२२

गुण : ८०

वेळ : दु. २.०० ते ५.००

सूचना: १) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात. २) सर्व प्रश्न सोडवणे अनिवार्य.

- प्र.१. अधोनिर्दिष्टासु कासाञ्चित् पञ्चानां व्याख्यानं कुरुत। (३०)
१. असदकरणादुपादानग्रहणात् सर्वसंभवाभावात्।
शक्तस्य शक्यकरणात् कारणभावाच्च सत्कार्यम्॥
 २. तस्मात्तत्संयोगादचेतनं चेतनावदिव लिङ्गम्।
गुणकर्तृत्वे च तथा कर्तेव भवत्युदासीनः॥
 ३. युगपच्चतुष्टयस्य तु वृत्तिः क्रमशश्च तस्य निर्दिष्टा।
दृष्टे तथाऽप्यदृष्टे त्रयस्य तत्पूर्विका वृत्तिः॥
 ४. अन्तःकरणं द्विविधं दशधा बाह्यं त्रयस्य विषयाख्यम्।
साम्प्रतकालं बाह्यं त्रिकालमाभ्यन्तरं करणम्॥
 ५. जननमरणकरणानां प्रतिनियमादयुगपत्प्रवृत्तेश्च।
पुरुषबहुत्वं सिद्धं त्रैगुण्यविपर्ययाच्चैव॥
 ६. अभिमानोऽहङ्कारः, तस्माद् द्विविधः प्रवर्तते सर्गः।
एकादशकश्च गणस्तन्मात्रपञ्चकश्चैव॥
 ७. अष्टविकल्पो दैवस्तैर्यग्योनश्च पञ्चधा भवति।
मानुषश्चैकविधः, समासतो भौतिकः सर्गः॥
- प्र.२. अधोलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः व्याख्यानं कुरुत। (१०)
१. पुरुषस्य सिद्धिहेतवः
 २. अनुपलब्धिकारणानि
 ३. त्रिविधमनुमानम्
 ४. त्रिगुणाः
- प्र.३. अधोनिर्दिष्टेषु केषाञ्चित् त्रयाणां व्याख्यानं कुरुत। (१५)
१. सम्प्रज्ञातसमाधेरुपायाः
 २. ईश्वरस्वरूपम्
 ३. विक्षेपसहभुवः
 ४. द्रष्टुः स्वरूपम्
 ५. विपर्ययः
- प्र.४. अधोनिर्दिष्टेषु केषाञ्चित् पञ्चसूत्राणां विवरणं कुरुत। (२५)
१. विषयवती वा प्रवृत्तिरुत्पन्ना मनसः स्थितिनिबन्धनी।
 २. तज्जपस्तदर्थभावनम्।
 ३. तत्परं पुरुषख्यातेर्गुणवैतृष्ण्यम्।
 ४. अनुभूत विषयासंप्रमोषः स्मृतिः।
 ५. तत्र शब्दार्थज्ञानविकल्पैः संकीर्णा सवितर्का समापत्तिः।
 ६. तत्प्रतिषेधार्थमेकतत्त्वाभ्यासः।
 ७. श्रुतानुमानप्रज्ञाभ्यामन्यविषया विशेषार्थत्वात्।